

ආර්ථික විද්‍යාව

අධ්‍යයන පොදු සහතික පත්‍ර උසස් පෙළ විභාගය
සඳහා විෂයානුබද්ධ පුනරීක්ෂණ සංවිනය

08. සාර්ව ආර්ථික අරමුණු ළඟාකර ගැනීමෙහිලා රජය මැදිහත් වන ආකාරය ව්‍යුහගත ප්‍රශ්න සඳහා පිළිතුරු

1.

(i) ධාරිතා මට්ටම ළඟා වන තෙක් පාරිභෝජනයේ තරඟකාරිත්වයක් නොමැති එහෙත් පාරිභෝජනය සීමා කළ හැකි භාණ්ඩ අර්ධ පොදු භාණ්ඩ ලෙස හැඳින්වේ.

නිදසුන් - අධිවේගී මාර්ග, කෞතුකාගාර , මුහුදු වෙරළ, සංගීත සංදර්ශන, ක්‍රීඩා පිට්ටනි, පොදු උද්‍යාන

පාරිභෝජනයේ තරඟකාරිත්වයක් දැකිය හැකි පාරිභෝජනය සීමා කළ නොහැකි සම්පත් පොදු සම්පත් ලෙස හැඳින්වේ.

නිදසුන් - තෘණ බිම්, සාගර මසුන් , මිරිදිය (පොදු) ජලාශ වල මසුන්

(ii) බදු අය කිරීම සඳහා විෂය වන නැතහොත් මූලාශ්‍ර වන දෑ බදු පදනම වශයෙන් හැඳින්වේ.

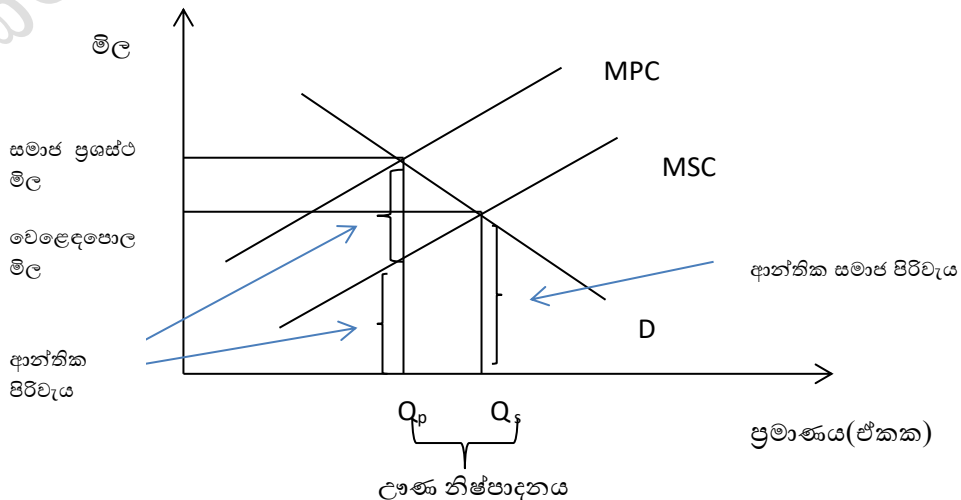
බදු පදනමේ මූලාශ්‍ර ලෙස

- ආදායම
- දේපොළ
- පිරිවැටුම
- නිමැවුම

ආනයන හා අපනයන දැක්විය හැක.

(iii) නිෂ්පාදනයේ ධන බාහිරතා පවතින විට ආන්තික පෞද්ගලික පිරිවැය ආන්තික සමාජයීය පිරිවැය ඉක්මවා යයි. එවිට සමාජයීය වශයෙන් ප්‍රශස්ත නිමැවුම මට්ටම වෙළෙඳපොළ මගින් ලබා දෙන නිෂ්පාදන මට්ටමට වඩා වැඩිවේ.

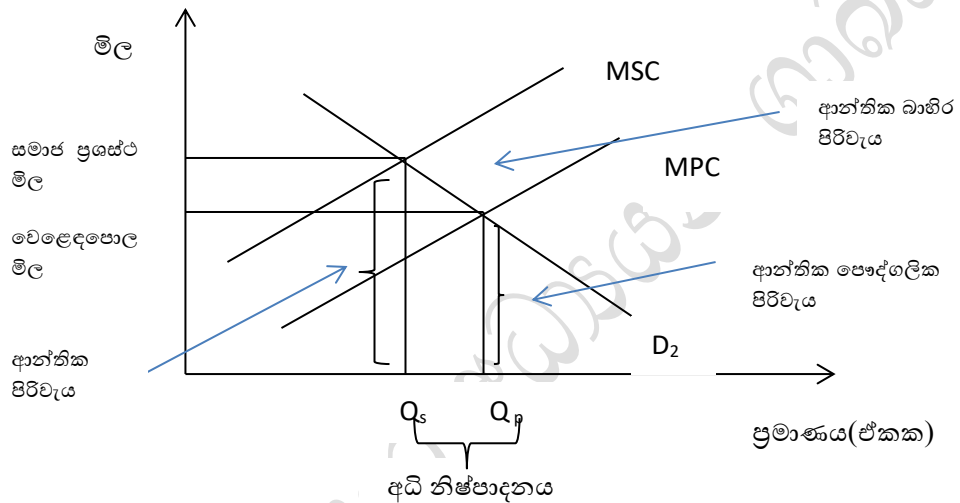
නිෂ්පාදනයේ ධන බාහිරතා පවතින තත්වය රූප සටහනකින් මෙසේ දැක්විය හැකිය.

මෙම ප්‍රස්තාර සටහන නිරූපනය කරන ආකාරයට නිෂ්පාදනයේ ධන බාහිරතා පවතින අවස්ථාවේදී සමාජයීය වශයෙන් ප්‍රශස්ත නිමැවුම් මට්ටම වන Q_s වෙළෙඳපොළ සමතුලිත නිමැවුම් මට්ටම වන Q_p ට වඩා වැඩි වන අතර සමාජයට අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා අඩුවෙන් වෙළෙඳපොළ සැපයුම පවතී.

නිෂ්පාදනයේ සෘණ බාහිරතාවන් පවත්නා විට ආන්තික සමාජ පිරිවැය, ආන්තික පෞද්ගලික පිරිවැය ඉක්මවා යයි. එවිට නිදහස් වෙළෙඳපොළ තුළින් ලබා දෙනු ලබන සමතුලිත නිමැවුම සමාජයීය වශයෙන් ප්‍රශස්ත නිමැවුමට වඩා වැඩිවේ.

නිෂ්පාදනයේ සෘණ බාහිරතා පවතින තත්වය රූප සටහනකින් මෙසේ දැක්විය හැකිය.

ප්‍රස්තාර සටහනට අනුව වෙළෙඳපොළ සැපයුම් ප්‍රමාණය Q_p වන අතර සමාජයීය වශයෙන් ප්‍රශස්ත නිමැවුම් මට්ටම Q_s වේ. එහෙයින් නිෂ්පාදන සෘණ බාහිරතාවයක් පවත්නා අවස්ථාවේදී සමාජයට අවශ්‍ය කරන ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි නිෂ්පාදනයක් සිදුවේ.

(iv) ආර්ථිකයේ බදු බර විවිධ කොටස් (පාරිභෝගිකයා හා නිෂ්පාදකයා) අතර බෙදී යන ආකාරය ආපාතය ලෙස හඳුන්වයි.

බදු ආපාතය කොටස් දෙකකි.

- ව්‍යවස්ථාපිත බදු ආපාතය
- ආර්ථික බදු ආපාතය

ව්‍යවස්ථාපිත බදු ආපාතය යනු බද්දට නෛතික වශයෙන් යටත් වන්නේ කවුරුන්ද යන්නයි.

ආර්ථික බදු ආපාතය යනු රජය පනවනු ලබන බද්ද අවසන් වශයෙන් දරන්නේ කවුරුන්ද යන්නයි. එනම් බද්ද නිසා ආර්ථිකයට දරන්නට වන පිරිවැයයි.

(v) ශුද්ධ මූල්‍ය හිඟය යන්නෙන් අදහස් කරනුයේ වර්තන වියදම් හා රාජ්‍ය ණය ආපසු ගෙවීම් ඇතුළත් නොවූ ප්‍රාග්ධන වියදම්වල එකතුවත් ප්‍රධාන ලැබීම් සහිත රජයේ මුළු ආදායමත් අතර වෙනසයි.
 අයවැය ලේඛණයේ සමස්ථ ශේෂයෙන් ණය ආපසු ගෙවීම් අඩු කල පසු ශුද්ධ මූල්‍ය හිඟය ලැබේ.

$$\text{ශුද්ධ මූල්‍ය හිඟය} = \text{සමස්ත ශේෂය} + \text{ණය ආපසු ගෙවීම}$$

$$\text{ශුද්ධ මූල්‍ය හිඟය} = \text{ප්‍රදාන ලැබීම් සහිත රජයේ මුළු ආදායම} - (\text{වර්තන වියදම්} + \text{ණය ආපසු ගෙවීම් රහිත ප්‍රාග්ධන වියදම})$$

2.

(i)

a) වර්තන ගිණුමේ ශේෂය

$$\begin{aligned} \text{මුළු ආදායම} &= \text{බදු ආදායම} + \text{බදු නොවන ආදායම} \\ &= 15,000 + 10,000 \\ &= \underline{25,000} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{වර්තන ගිණුමේ ශේෂය} &= \text{මුළු ආදායම} - \text{පුනරාවර්තන වියදම්} \\ &= 25,000 - 19,000 \\ &= \underline{6,000} \end{aligned}$$

b) සමස්ත ගිණුමේ ශේෂය = මුළු අයභාරය (ප්‍රධාන ලැබීම් ඇතුළුව) - ආණ්ඩුවේ මුළු වියදම

$$\begin{aligned} &28000 - 29000 \\ &= \underline{-1000} \end{aligned}$$

වියදම් හා ආපසු ගෙවීම් අඩු කල පසු ණය දීම = පුනරාවර්තන වියදම් + ප්‍රාග්ධන ශුද්ධ ණය දීම

$$\begin{aligned} &= 19,000 + 10,000 \\ &= \underline{29,000} \end{aligned}$$

c) ප්‍රාථමික ගිණුමේ ශේෂය = සමස්ත ගිණුමේ ශේෂය + පොළී ගෙවීම්

$$\begin{aligned} &= -1000 + 4000 \\ &= \underline{3000} \end{aligned}$$

- (ii) - පොදු භාණ්ඩ සම්පාදනය නොවීම.
 -සුභ සාධන භාණ්ඩ උණ නිෂ්පාදනය වීම.
 -අවගුණ භාණ්ඩ අධි නිෂ්පාදනයක් සිදු වීම.
 -පොදු සම්පත් උපයෝජනය අකාර්යක්ෂම වීම.
 -ඒකාධිකාරී තත්වයන් ගොඩනැගීම.
 -සාධක අසංවලතාව.
 -බාහිරතා හට ගැනීම.

(iii) බදු ආදායමේ සංවේදීතා සංගුණකය යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයට සාපේක්ෂව බදු ආදායම කොතෙක් දුරට වර්ධනය වී තිබේද මිනුම් කිරීමයි.

$$\text{බදු ආදායමේ සංවේදීතා සංගුණකය} = \frac{\text{බදු ආදායම වෙනස් වීමේ ප්‍රතිශතය}}{\text{දළ දේශීය නිෂ්පාදනය වෙනස් වීමේ ප්‍රතිශතය}}$$

(iv) සැපයුම් පාර්ශවීය ප්‍රතිපත්ති යනු සුක්ෂ්ම ආර්ථික විද්‍යාත්මක රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති වන අතර ඒවා මඟින් අපේක්ෂා කරනුයේ වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයේ කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීම තුළින් ආර්ථික වෘද්ධිය වේගවත් කිරීමයි.

සැපයුම් පාර්ශවයේ ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති වල උපකරණ කිහිපයකි.

- බදු ප්‍රතිසංස්කරණ
- පෞද්ගලීකරණය
- ශ්‍රම වෙළෙඳපොළ ප්‍රතිසංස්කරණ
- ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ ප්‍රතිසංස්කරණ
- නියාමනභරණය

- (v) - ආදායම් බදු
 - එකතු කළ අගය මත බදු (VAT)
 - නිෂ්පාදන බදු / සුරා බදු
 - ආනයන මත බදු
 - අනෙකුත් බදු

3.

(i) ස්වයංක්‍රීය ස්ථායීකරණ ප්‍රතිපත්ති ආදායම ඉහළ යන විට කුටුම්භ හා ව්‍යාපාරික ආයතන ගෙවනු ලබන බදු අයභාරය ඉහළ ගොස් ආදායම ඉහළ යාමෙන් සමස්ත ඉල්ලුම මත ඇති කරන ප්‍රසාරණාත්මක බලපෑම, බදු ආදායම ඉහළ යාම මඟින් ස්වයංක්‍රීයව පාලනය වීම ස්වයංක්‍රීය ස්ථායීකරණ ප්‍රතිපත්තිය වේ.

අභිමතානුසාරී රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති අභිමතානුසාරී රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති යන්නෙන් අදහස් කරනුයේ ආණ්ඩුවේ වියදම් සහ බදු ස්වයංක්‍රීයව වෙනස් වීමට ඉඩ නොදී සාර්ව ආර්ථික අරමුණු ඉටු කර ගැනීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් අවශ්‍ය පරිදි ආණ්ඩුවේ වියදම් හා බදු වෙනස්කම් ඇති කිරීමය.

- (ii) පොලිස් සේවය - අර්ධ පොදු භාණ්ඩ
- ගෝලීය මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය-ගෝලීය පොදු භාණ්ඩ
- ජාතික ආරක්ෂාව -පොදු භාණ්ඩ
- තණ බිම් -පොදු සම්පත්

(iii) විශ්‍රාම වැටුප්, රණවිරු දීමනා, මහපොළ ශිෂ්‍යාධාර, පාසල් නිලඇදුම්, පොහොර සහනාධාර, වැඩිහිටි දීමනා සමෘද්ධි

පාසල් පෙළපොත්

- (iv) -ආණ්ඩුවේ ක්‍රියාකාරිත්වයේ දක්නට ලැබෙන දෘඩතාවන්
 - ආණ්ඩුවේ ප්‍රතිපත්තිවල අවිදුර දෘෂ්ටිකන්වය
 - අසම්පූර්ණ තොරතුරු මත ප්‍රතිපත්ති කරා එළඹීම.
 - සානුබල කෙරෙහි අහිතකර ලෙස බලපෑම.
 - ආණ්ඩුවේ මැදිහත් වීම් වලින් වැළකී සිටීමට කටයුතු කිරීම.
 - පරිපාලන වියදම් ඉහළ යාම.

- (v) - බදුකුලී ආදායම
- පොලී ආදායම
- ලාභ ,ලාභාංශ ආදායම්
- කුලී ආදායම්
- සමාජ සංරක්ෂණ දායක මුදල්
- දඩ අයකිරීම්
- ගාස්තු හා අලෙවි ආදායම්

4.

(i) ගිණි ආර්ථිකය යනුවෙන් අදහස් කරනුයේ සේවා යෝජකයා සහ සේවා දායකයා අතර සම්ප්‍රදායික සේවා පැවැත්මට වෙනස්ව ඉම වෙළෙඳපොළේ නිදහස් ඉමිකයන් හෝ නාමික කොන්ත්‍රාත්කරුවන් සිටින ආර්ථිකයකි.
 ගිණි ආර්ථිකය, අන්තර්ජාලය වෙදිකා ආර්ථිකය, හවුල් ආර්ථිකය හෝ ඉල්ලුම පදනම් කරගත් ආර්ථිකය ලෙස ද හැදින්වේ.

- ගිණි ආර්ථික කටයුතු වල නිරතවීමට හේතු ලෙස
- තමන් කැමති වෙලාවක වැඩ කිරීමට හැකි වීම.
 - රැකියාව සහ පෞද්ගලික ජීවිතය සමතුලිතව පවත්වා ගැනීමට පහසු වීම.
 - අතිරේක ආදායම් මාර්ගයක් ලෙස යොදා ගත හැකි වීම.

(ii) පෞද්ගලික දෘෂ්ටිකෝණයෙන් ප්‍රශස්ත නිෂ්පාදනය තීරණය වන විට පැවතිය හැකි ලක්ෂණ වන්නේ පෞද්ගලික ආන්තික ප්‍රතිලාභ පෞද්ගලික ආන්තික පිරිවැයට සමාන වීමයි.

$$\left. \begin{array}{l} \text{පෞද්ගලික දෘෂ්ටිකෝණයෙන්} \\ \text{ප්‍රශස්ත නිෂ්පාදනය} \\ \text{පිරිවැය} \end{array} \right\} \text{පෞද්ගලික ආන්තික ප්‍රතිලාභ} = \text{පෞද්ගලික ආන්තික පිරිවැය}$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{සමාජීය දෘෂ්ටිකෝණයෙන්} \\ \text{ප්‍රශස්ත නිෂ්පාදනය} \end{array} \right\} \text{සමාජයීය ආන්තික ප්‍රතිලාභ} = \text{සමාජ ආන්තික පිරිවැය}$$

(iii) භාණ්ඩ හා සේවා පරිභෝජනය හේතුවෙන් ධන බාහිරතා විශාල වශයෙන් ඇති කරන භාණ්ඩ සුගුණ භාණ්ඩ (ගුණ සාධන) ලෙස හැදින්වේ. මේවා මිලක් නොගෙවන අය පරිභෝජනයෙන් බැහැර කළ හැකිය.

සුගුණ භාණ්ඩ වලට නිදසුන් - බෝවන රෝග වැළැක්වීමට දෙන එන්නත්, අධ්‍යාපනය සේවා, සෞඛ්‍ය සේවා

භාණ්ඩයක

හෝ සේවාවක හෝ පරිභෝජනය හේතුවෙන් සෘණ බාහිරතා ඇති කරන භාණ්ඩ අවගුණ භාණ්ඩ ලෙස හැදින්වේ.

අවගුණ භාණ්ඩවල පෞද්ගලික ප්‍රතිලාභ සමාජ ප්‍රතිලාභ වලට වඩා වැඩිවේ.

අවගුණ භාණ්ඩවලට නිදසුන් - මත්පැන් , දුම්වැටි

සුභ සාධන භාණ්ඩ වලට ප්‍රතිවිරුද්ධ ස්වරූපය අවගුණ භාණ්ඩවේ.

කෙනෙකු අවගුණ භාණ්ඩ පරිභෝජනය හේතුවෙන් සමාජයේ සෙසු පාර්ශවයන්ට සෘණ බාහිරතා ඇති කරයි.

- (iv) කුටුම්භ අංශ වෙත පැවරුම්
 - පොලී ගෙවීම්
 - වැටුප් හා වේතන
 - අනෙකුත් භාණ්ඩ හා සේවා
 - රාජ්‍ය ආයතන හා සංස්ථා වෙත පැවරුම්

- (v) ණය උපකරණ අනුව
 - භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර
 - භාණ්ඩාගාර බිල්පත්
 - ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර
 - මහ බැංකු තාවකාලික අත්තිකාරම්ආයතන අනුව
 - බැංකු
 - බැංකුනොවන

5.

- (i)
 - පොදු භාණ්ඩ නොසැපයීම.
 - අර්ධ පොදු භාණ්ඩ ප්‍රශස්ථව පරිභෝජනය නොවීම
 - ශුභසාධන භාණ්ඩ ප්‍රශස්ථව නොසැපයීම.
 - සමාජයට අහිතකර භාණ්ඩ සැපයීම.
 - පොදු සම්පත් අධිභාවිතය.
 - බාහිරතා සැලකිල්ලට නොගැනීම.
 - අපූර්ණ තරඟය හා ඒකාධිකාරත්වය
 - අපූර්ණ තොරතුරු

(ii) බාහිරතා යනු කිසියම් නිෂ්පාදන හෝ පරිභෝජන ක්‍රියාවලියක් නිසා වෙනත් පාර්ශවයක් මත ඇති කරන නිෂ්පාදන හෝ පරිභෝජන ක්‍රියාවට සෘජුව සම්බන්ධ අය විසින් සැලකිල්ලට නොගන්නා ප්‍රතිලාභ හෝ පිරිවැයයි.

- බාහිර ප්‍රභේද
- නිෂ්පාදනයේ සෘණ බාහිරතා
 - නිෂ්පාදනයේ ධන බාහිරතා
 - පරිභෝජනයේ සෘණ බාහිරතා
 - පරිභෝජනයේ ධන බාහිරතා

- (iii)
 - a. පෞද්ගලික පිරිවැය යනු කිසියම් නිෂ්පාදනයක් හෝ පරිභෝජන කටයුත්තක් වෙනුවෙන් ඒ සඳහා සෘජුවම සම්බන්ධවන පාර්ශවය හෝ පුද්ගලයා දරණ පිරිවැයයි.
 - b. බාහිර පිරිවැය යන්නෙන් අදහස් වන්නේ කිසියම් නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියක් හෝ පරිභෝජන ක්‍රියාවලියක් හෝ බාහිර පාර්ශවයන්ට දැරීමට සිදුවන පිරිවැයයි.

c. බාහිර ප්‍රතිලාභ යනු කිසියම් නිෂ්පාදන ක්‍රියාවක් හෝ පරිභෝජන ක්‍රියාවලියක් නිසා බාහිර පාර්ශවයන්ට ලැබෙන ප්‍රතිලාභයක් වන අතර ඒ වෙනුවෙන් ගෙවීමක් නොකරයි.

d. කිසියම් නිෂ්පාදන හෝ පරිභෝජන ක්‍රියාවක් නිසා එයට සෘජුව සම්බන්ධ පුද්ගලයා හෝ පාර්ශවය දරණ පිරිවැය හා බාහිර පාර්ශව දරණ පිරිවැයෙහි එකතුව සමාජ පිරිවැයයි.

$$\text{සමාජ පිරිවැය} = \text{පෞද්ගලික පිරිවැය} + \text{බාහිර පිරිවැය}$$

(iv)

- සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාව ඇති කිරීම.
- ශ්‍රම වෙළෙඳපොළ දෘඪතාවන් ඉවත් කිරීම.
- රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය වෙනස්කම් සිදු කිරීම.
- දේශපාලන ස්ථාවරත්වය ඇති කිරීම.
- යහපාලනය ශක්තිමත් කිරීම.
- යටිතල පහසුකම් දියුණු කිරීම.
- බදු ප්‍රතිසංස්කරණ .

(v)

2020/2021 වසර වලදී

	2020	2021		2020	2021
බදු ආදායම	89%	89.1%	බදු නොවන ආදායම	11%	10.9%
ආනයන මත බදු	8%	4.4 %	ලාභ හා ලාභාංශ	1%	2.1%
එකතු කළ අගය මත බදු	17%	21.2%	කුලී හා පොලී ආදායම	1%	0.8%
අනෙකුත් බදු	20%	21.7%	ගාස්තු හා අය කිරීම	4%	2.9%
ආදායම් බදු	20%	20.7%	අනෙකුත්	5%	5.1%
නිෂ්පාදන බදු	24%	21.1%			